

CARLO RUINI

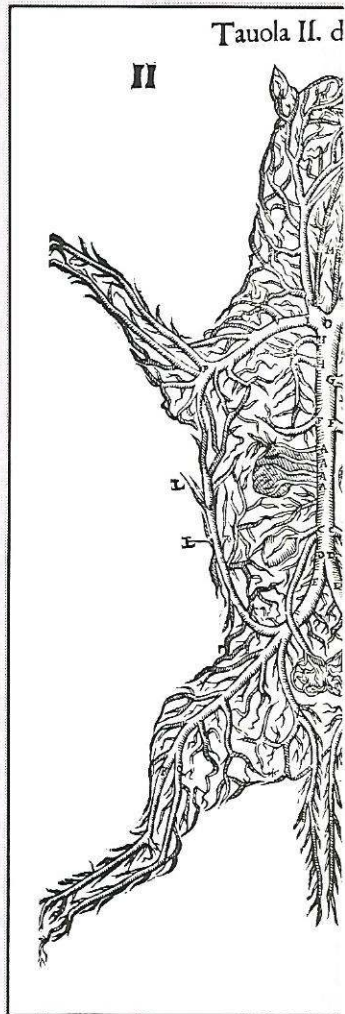
Veterinair verleden

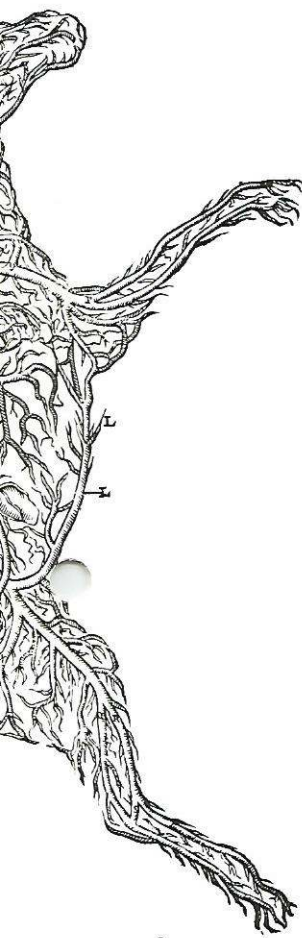
De renaissance van de diergeneeskunde is ingeluid in 1598 met de publikatie van het boek: 'Dell'anatomia et dell'infermità del cavallo' van de hand van Carlo Ruini.

Ruini heeft geleefd van ongeveer 1530 tot 1598, het jaar waarin hij werd vermoord. Hij heeft zijn hele leven doorgebracht in Bologna. Zijn vader was een rijk en invloedrijk senator en jurist in deze stad en Carlo heeft hem op jonge leeftijd opgevolgd. Ook weten wij, dat hij al op 23 jarige leeftijd in het bezit was van een omvangrijke stoeterij, Carlo Ruini voldeed aan de eisen van het renaissance-ideaal, zoals men dat in die tijd zag: de universele mens, l'uomo universale, dat wil zeggen een zeer gefortuneerd edelman, een invloedrijk stadsbestuurder en een wetenschapper, een gedreven zoeker naar het onbekende. Uit deze laatste eigenschap is zeker zijn bijzondere interesse in de anatomie van het paard te verklaren. Dit is niet zo vreemd, indien men zich realiseert, dat in deze eeuw de anatomie bijzonder populair was. Kort daarvoor was het de Brusselaar Andreas Vesalius (1514-1564), die lange tijd in Padua leefde, die met zijn boek 'De fabrica humani corporis' de anatomie van de mens in een nieuw daglicht plaatste.

Hoewel Ruini klaarblijkelijk geen directe contacten onderhield met de universiteit in Bologna bewoog hij zich wel graag in de kringen van de intelligentia in deze stad. Ruini heeft twee monumenten achtergelaten: een paleis ontworpen door Palladio, gebouwd tussen 1582 en 1584 en nu dienst doend als Paleis van Justitie in Bologna en het andere 'monument': zijn boek over de anatomie van het paard. Hij was een groot paardenliefhebber, zoals blijkt uit het voorwoord in zijn boek. Hij maakte zich vooral

1. Driesch von den A. Geschichte der Tiermedizin. München, 1989: 74-5.
2. Wester, J. Geschiedenis der Veeartsenijkunde, Utrecht, 1939: 51-5.
3. Mathijssen, A. De eerste beschrijving van de anatomie van het paard (1598) opnieuw uitgegeven. Dier en Arts; 1986; 1: 71.
4. Bayon, H.P. The authorship of Carlo Ruini's 'Anatomia del cavallo'. Journal of comparative pathology and therapeutics; 1935; 48: 138-48.
5. Dyce, K.M. Carlo Ruini and 'l'Anatomia del Cavallo'. British Veterinary Journal; 1953; 109: 385-90.

bezorgd over het lijden van dit dier voortkomend uit een gebrek aan kennis over de ziekten van het paard.

Het werk van Ruini bestaat uit twee delen. Het eerst behandelt de anatomie in 295 pagina's verdeeld over 5 hoofdstukken. Hierbij wordt uitgegaan van de traditionele volgorde: het hoofd, de romp, de buikholte, de geslachtsorganen en de ledematen. Aandacht wordt hierbij geschonken aan de osteologie, de myologie, de ingewanden, de bloedvaten en de zenuwen. Het tweede deel bestaat uit 386 pagina's verdeeld over 6 hoofdstukken, waarin de ziekten van het paard worden behandeld. Het is vooral het eerste deel dat de anatomie behandelt waarmee Ruini trendsetter is geweest. Dit werk is lange tijd onovertroffen geweest. Hij heeft zich hierin afgezet tegen de gevestigde opvattingen en is zijn eigen weg ingeslagen. Kenmerkend is dat hij - en dat verraadt de grote wetenschapsman - heeft beschreven wat hij waarnam en niet wat hij dacht te zullen waarnemen. Hiermee heeft hij de basis gelegd van de rationele diergeneeskunde. Het boek is in een heldere taal geschreven, zelfs zo dat leken het volkomen kunnen begrijpen. Veel tijdgenoten van hem verschole hun onkunde door het gebruik van onbegrijpelijke terminologie. Daarbij komt nog dat het boek rijk geïllustreerd is, onder andere door 64 houtsneden. Opvallend is zijn inzicht in de bloedsomloop. Hij schrijft hierover: *'In ieder hartsventrikel zijn 2 openingen. Door die van de rechterzijde komt het bloed uit de grote ader binnen en het verlaat de ventrikel door de arteriele vena. In die van de linkerzijde treedt het bloed, vergezeld van de 'spiritus', die in de longen wordt bereid, door de 'arteria venale' binnen. Dat wat geheel vermengd is met spiritus en gezuiverd is in de linker ventrikel, wordt langs de grote arterie door het lichaam vervoerd, behalve door de longen.'* Het is niet verwonderlijk dat chauvinistische stadsgenoten hem de eer van de ontdekking van de bloedsomloop hebben willen gunnen en zelfs daarvoor een standbeeld hebben opgericht. Dit neemt niet weg, dat de ontdekking van de bloedsomloop zonder meer toekomt aan de arts William Harvey (1568-1657), die op een zeer gedegen wijze de gang van het bloed heeft kunnen aantonen. Het tweede deel van Ruini's boek, dat de ziektekunde behandelt, is van een lager wetenschappelijk niveau, aangezien hij hierbij veelal gebruik heeft gemaakt van bestaande kennis. Het voorwoord is gedateerd 7 januari 1598 en daar hij op 2 februari op een geweldadige wijze aan zijn einde is gekomen, zal hij de verschijning van zijn werk niet hebben beleefd.

Het boek werd nog 6 maal in Venetië uitgegeven en het is in het Duits en in het Frans vertaald. Lange tijd is er gediscussieerd over de vraag, of Ruini de auteur is van het boek en wie de prachtige houtsneden heeft gemaakt. Voor deze laatste kwestie worden de namen genoemd van Leonardo da Vinci, Titiaan en Carracci de Oudere. Het is vooral aan de studie van Schmutzer te danken, dat we nu mogen aannemen dat geen der genoemde schilders hierbij betrokken waren. Men gaat er nu van uit, dat het mogelijk leerlingen van Titiaan zijn geweest, die deze kunstwerken hebben gemaakt.

De tekst wordt door sommigen toegeschreven aan Vesalius. Nadere studie heeft aangetoond, dat er zo'n groot verschil in schrijfstijl is en dat hier sprake is van zo'n specifieke kennis, dat Vesalius uitgesloten kan worden geacht. De grote verdienste van Ruini is geweest, dat hij gebroken heeft met de traditionele opvattingen over de anatomie en als eerste een buitengewoon heldere beschrijving heeft gegeven over de bouw van het paard.